

*ELŐZETES ADATSZOLGÁLTATÁS  
FELSŐNYÁRÁD TELEPÜLÉS HATÁRÁBAN  
TERVEZETT BÁNYÁSZATI TEVÉKENYSÉGHEZ*

*MISKOLC*

*2008.*

*ELŐZETES ADATSZOLGÁLTATÁS*  
*FELSŐNYÁRÁD TELEPÜLÉS HATÁRÁBAN*  
*TERVEZETT BÁNYÁSZATI TEVÉKENYSÉGHEZ*

A „Felsőnyárád III.-szén” védőnevű külfejtéses bánya tervezett bővítésének megvalósításához szükséges adatszolgáltatást a Három Kör Delta Kft. megbízásából készítettük el, 2008. novemberében.

Az adatszolgáltatás nem tartalmazza a terület friss régészeti terepbejárásának adatait, arra a megrendelő szándékai szerint az érintett terület műszaki üzemi terveinek elkészítését követően kerül sor.

A jelentés célja az volt, hogy összegezve a terület régészeti állapotáról ez idáig rendelkezésre álló ismereteket, tájékoztassa a beruházót, valamint a régészeti szakhatóságot arról, érint-e a tervezett bányászati tevékenység régészeti lelőhelyeket, és ha érint, azok mennyiben befolyásolják annak körülményeit, menetét, valamint megvizsgáljuk, hogy a tervezett beruházás által esetlegesen érintett régészeti lelőhelyek fenntartható kezelése érdekében milyen intézkedések szükségesek.

**A KUTATANDÓ TERÜLET ELHELYEZKEDÉSE**

A vizsgált terület Felsőnyárád település határában, a településtől ÉK-re, a Csörgőspatak két oldalán helyezkedik el. Déli vége meglévő meddőhányókhoz kapcsolódik, északi fele szántóterület. A vizsgálati terület határait jelölő 1/10 000 léptékű térképet a Három Kör Delta Kft. képviselőjétől kaptuk meg.

A vizsgált területet határoló poligon töréspontjainak EOY-koordinátái az alábbiak:

Pszt.	EOY_y	EOY_x
1	765617,76	334169,40
2	765622,70	334575,89
3	765641,24	334575,89
4	765910,58	334706,86
5	766188,58	334709,33
6	766010,66	334364,62
7	766107,03	334315,20
8	766503,64	333971,72
9	766254,06	333657,89
10	766409,47	333166,59
11	766261,47	333258,82
12	766229,35	333092,02

13	766220,70	333073,49
14	766224,41	332948,70
15	766197,23	332941,28
16	766172,52	332937,58
17	766129,27	332966,00
18	766146,57	333000,59
19	766113,21	333000,59
20	766098,38	333016,65
21	766105,80	333033,95
22	766073,67	333078,43
23	766184,87	333226,69
24	766161,40	333349,01
25	766132,98	333299,59
26	765766,03	333639,36

A tervezett tevékenység területe hozzávetőlegesen 78 hektár.

A bővítési terület helyét a 97-422 EOV térképszelvény mutatja.

A terület elhelyezkedését az **1. kép** mutatja.

#### AZ ELŐZETES VIZSGÁLATOK SORÁN ÁTTEKINTETTÜK

a területre vonatkozó

-Régészeti Adattári,

-Régészeti leltárkönyvi anyagokat.

-Vizsgáltuk a területre vonatkozó légi fényképeken látható, esetleges régészeti jelenségekre utaló felszíni mintázatokat.

-Áttekintettük a területre vonatkozó történeti térképes anyagok esetleges régészeti vonatkozásait, valamint az onnan ismertté vált földrajzi neveket.

#### A TERÜLETRE VONATKOZÓ TÖRTÉNETI TÉRKÉPEK ÉS EGYÉB TÉRKÉPEK RÉGÉSZETI INFORMÁCIÓKAT TARTALMAZÓ ADATAI

A vizsgált területre vonatkozó történeti térképek áttekintése az előzetes régészet állapotfelmérés során három okból szükséges.

Részint meg kell vizsgálni, találhatók-e a területen olyan földrajzi nevek, melyek esetlegesen elpusztult középkori településekre, templomokra, vagy egyéb régészeti jelenségre utalnak, másrészt a területen található földrajzi nevek-és helyek lokalizálása lehetőséget teremthet a különböző adattárakból, leltárkönyvekből, egyéb forrásokból ismert, valamiféle földrajzi névvel jelölt régészeti lelőhelyek azonosítására. A történeti térképeken szereplő térképi elemek esetlegesen közvetlenül is utalhatnak régészeti jelenségekre (vár, sánc, árok, stb.).

A területre vonatkozó történeti térképes anyagból a 18. század végén készült első, és a 19. század közepén készült második és harmadik katonai felmérés vonatkozó térképlapjait vizsgáltuk. Abból a célból, hogy a történeti térképek adatai a mai állapotokkal összevethetők legyenek a térképeken szereplő és a jelenleg is a terepen található közös illesztési pontok segítségével a térképeket megfelelően pozícionáltuk, illetve torzítottuk. Az így elkészített térképműre vetítettük rá a kutatási terület EOV-koordináták által jelölt határait **(2-4. kép)** A vizsgált területen és környezetében a történeti térképes anyag nem mutat régészeti jelenségeként értelmezhető felszíni elemeket. Az I. katonai felmérés a kutatott terület magasabban fekvő szakaszait erdőként, az alacsonyabb felszíneket szántóként mutatja. **(2. kép)**. A II. katonai felmérés a tervezési területtől délre egy malmot ábrázol **(3. kép)**.

## A HERMAN OTTÓ MÚZEUM RÉGÉSZETI LELTÁRKÖNYVEINEK A TERÜLETRE VONATKOZTATHATÓ ADATAI

A miskolci Herman Ottó Múzeumnak több régészeti lelőhely esetében semmiféle írásos dokumentuma nincs az adott lelőhelyről, csupán az onnan múzeumba került leletanyag, valamint a régészeti leltárkönyvekben az e leletekhez kapcsolódó leltárkönyvi bejegyzések. Ezek a bejegyzések sok esetben hozzásegítenek számos régészeti lelőhely meghatározásához. A múzeum I-XXII.-ig számozott régészeti leltárkönyveinek átvizsgálása során Felsőnyárad településre vonatkozóan a következő területekről ismerünk régészeti leletanyagot.

Település	Földrajzi név	Ásato, idő	Leltárkönyv	Leltári szám	Korszakok
Felsőnyárad	„Felsőnyárad-Kelecsény között”	gyűjtés Czörek Lajos 1979	XIII./2	79.21.1.	bronzkor

A HOM leltárkönyveiben egyetlen Felsőnyárádról származó lelet vált ismertté, 1979-ből. E leletek előkerülési helye pontosan nem ismert: „Felsőnyárád és Kelecsény között”-felirattal kerültek múzeumba. Feltehetően a két település közötti patak völgy szántott területeiről. Mivel a kutatandó terület éppen Felsőnyárád és Kelecsény között helyezkedik el a régészeti leltárkönyvi adatok alapján valószínűsíthető, hogy ott további régészeti leletek kerülnek elő. E leltárkönyvi adatok alapján ismert régészeti lelőhely elhelyezkedését a későbbi terepi kutatásokkal pontosítani kell.

## A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVES KUTATÁSI JELENTÉSEI

1957 - től 1982- ig a Miskolci Herman Ottó Múzeum évkönyvei rendszeresen beszámoltak az előző években folyt megyei régészeti kutatásokról, leletbejelentésekről, helyszíni szemlékről.

A Herman Ottó Múzeum éves kutatási jelentéseiben az 1979-es év kutatásai kapcsán **Felsőnyárád** településre vonatkozóan a régészeti leltárkönyvben fent leírt leletekre hivatkoznak csak.

## A TERÜLETRE VONATKOZÓ LÉGIFÉNYKÉPEK RÉGÉSZETI VONATKOZÁSÚ INFORMÁCIÓI

A kutatás során a FÖMI által 2000-ben geodéziai céllal készített légifénykép-sorozatot használtuk fel. Hasonlóan a történeti térképi állományhoz, e felvételeket is illesztettük a mai térképekhez. E kutatás során a tervezett beruházás helyén, illetve egyéb Felsőnyárádhoz tartozó területeken régészeti jelenségre utaló felszíni mintázatokat nem találtunk (5. kép).

A GoogleEarth Felsőnyárádra vonatkozó úrfelvételeit 2008. szeptemberében vizsgálta át Rákóczi Gábor, aki a település déli határában egy téglalap alakú épület (templom?) feltjét határozta meg (6. kép)

## A HERMAN OTTÓ MÚZEUM RÉGÉSZETI ADATTÁRÁNAK ADATAI

A Múzeum régészeti adattárának Felsőnyárádi vonatkozásai közül csak azokat a bejegyzéseket használjuk fel, melyek közvetlenül a kutatási terület szomszédságára vonatkoznak. A kutatási terület közvetlen szomszédságában Csengeri Piroska végzett régészeti terepbejárásokat 2003-ban, aki közvetlenül a kutatási területtől délre 3 régészeti lelőhelyet határozott meg (7. kép)

### A területre vonatkozó Általános régészeti ismeretek

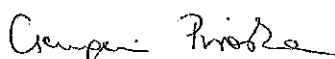
Felsőkelecsény, Imola, Felsőnyárád azon a területen található, ahol a korai Árpád-korban jelentős vaskohászati tevékenység folyt. E vaskohászati tevékenységnek a nyomait e területen minden település határában megtalálhatjuk, a felszínre került agyag fújtatóvég, valamint salak darabok és kohó törmelékek formájában. E régészeti lelőhelyek minden esetben vízfolyás közelében, egy hosszanti patak völgybe oldalról befutó kisebb oldalvölgy torkolatánál helyezkednek el. E vidéken a leírt földrajzi szituációban szinte kivétel nélkül ilyen leleteket találunk. A kutatási területen ez okból is szükséges lesz egy későbbi időpontban régészeti terepbejárásokkal is meghatározni, hogy a patak mentén e területen is vannak-e hasonló régészeti lelőhelyek.

## ÖSSZEGZÉS


„Felsőnyárad III.-szén” védőnevű külfejtéses bánya bővítési területének régészeti állapotáról szóló jelentés összegzéseként megállapítható, hogy a tervezési területen jelenleg nem található ismert és nyilvántartott régészeti lelőhely. Ugyanakkor a közvetlen szomszédságából származó régészeti adatok (7. kép), a múzeumi leltárkönyvekben leírt leletek feltehetően e helyről származnak. A vidék korai Árpád-korban ismert vaskohászati emlékeinek sajátos elhelyezkedését ismerve sem nem zárható ki, hogy e területen is találjunk vaskohászathoz kapcsolódó régészeti emlékeket.. Ezt a kérdést csak terepbejárással lehet majd eldönteni.

### A TERÜLET RÉGÉSZETI ÁLLAPOTA ÉS A TERVEZETT TEVÉKENYSÉG MEGVALÓSÍTÁSÁNAK KAPCSOLATAI

A vizsgált terület jelenleg ismert régészeti állapota nem zárja ki bányatelek bővítésének lehetőségét, de szükségesnek látjuk, hogy a műszaki üzemi terv elkészítését előzze meg az érintett terület régészeti terepbejárása.

  
Csengeri Piroska

régész

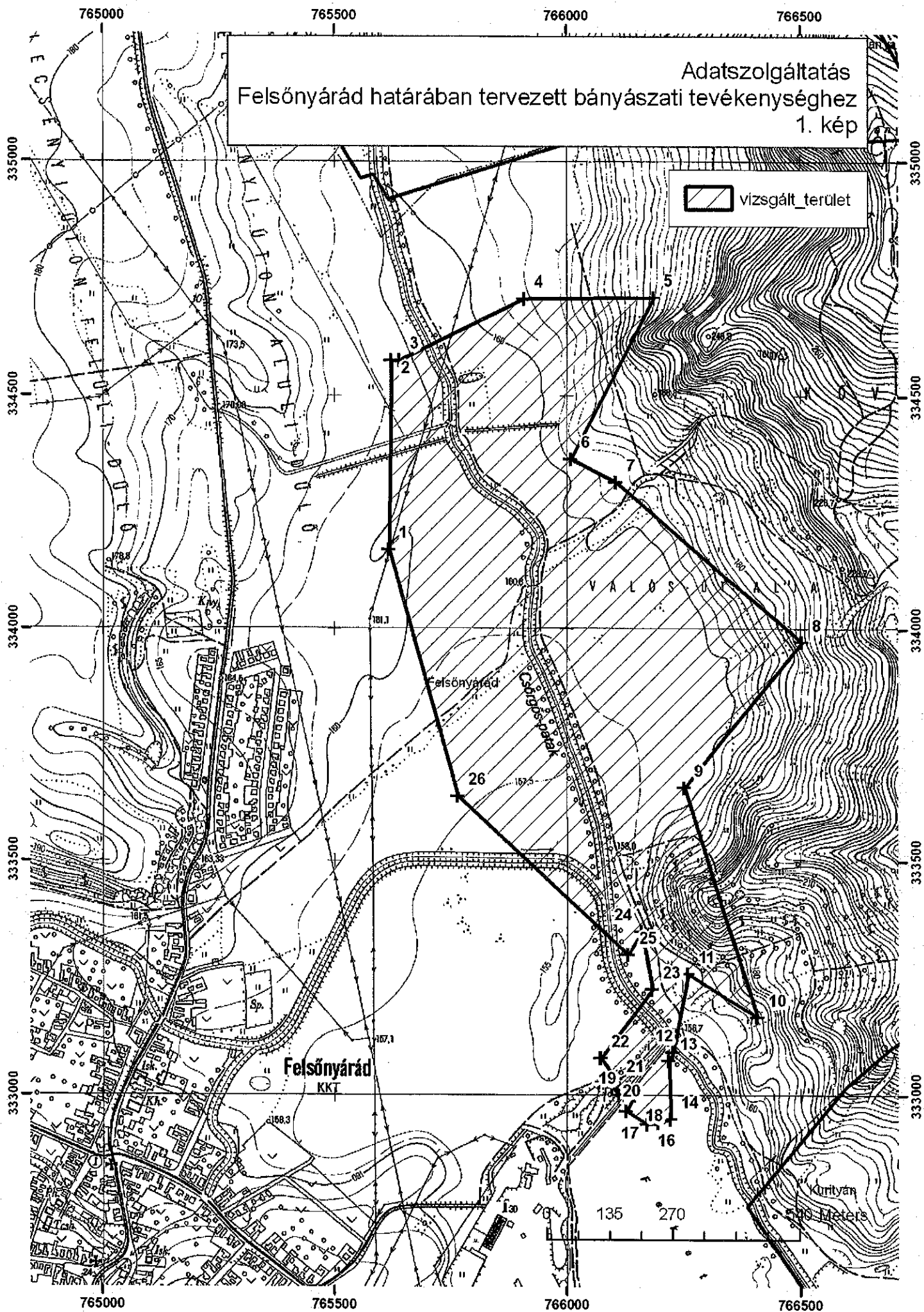
  
Dr. Pusztai Tamás  
régész

Miskolc, 2008. november 13.

## KÉPEK JEGYZÉKE

1. kép: A kutatási terület elhelyezkedése
2. kép: A kutatási terület környezete az I katonai felmérés térképlapjain
3. kép: A kutatási terület határai a II. katonai felmérés georeferált térképlapjaira vetítve
4. kép: A kutatási terület a III. katonai felmérés térképlapjára vetítve
5. kép: A kutatási terület határai a 2000. évi légi felvételekre vetítve
6. kép: Űrfelvétel alapján valószínűsíthető régészeti lelőhely Felsőnyárad határában
7. kép: Régészeti lelőhelyek a kutatási terület szomszédságában





765000

765500

766000

766500

Adatszolgáltatás  
Felsőnyárad határában tervezett bányászati tevékenységhez  
2. kép

 vizsgált terület

335000

335000

334500

334500

334000

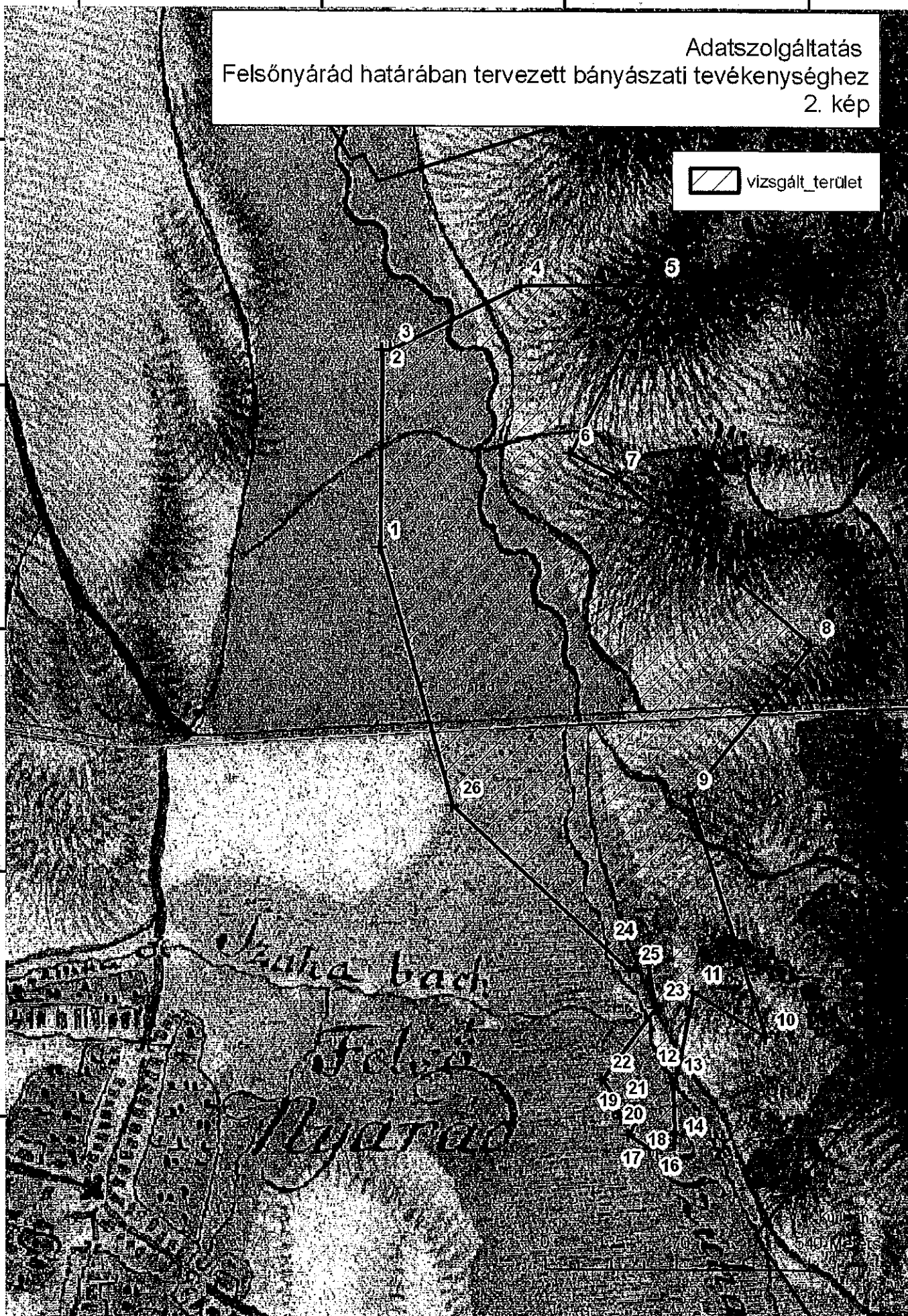
334000

333500

333500

333000

333000



765000

765500

766000

766500

765000

765500

766000

766500

Adatszolgáltatás  
Felsőnyárad határában tervezett bányászati tevékenységhez  
3. kép

 vizsgált terület

335000

335000

334500

334500

334000

334000

333500

333500

333000

333000

stettei

Felsőnyárad

0 135 270

765000

765500

766000

766500



765000

765500

766000

766500

Adatszolgáltatás  
Felsőnyárad határában tervezett bányászati tevékenységhez  
4. kép

 vizsgált\_terület

335000

335000

334500

334500

334000

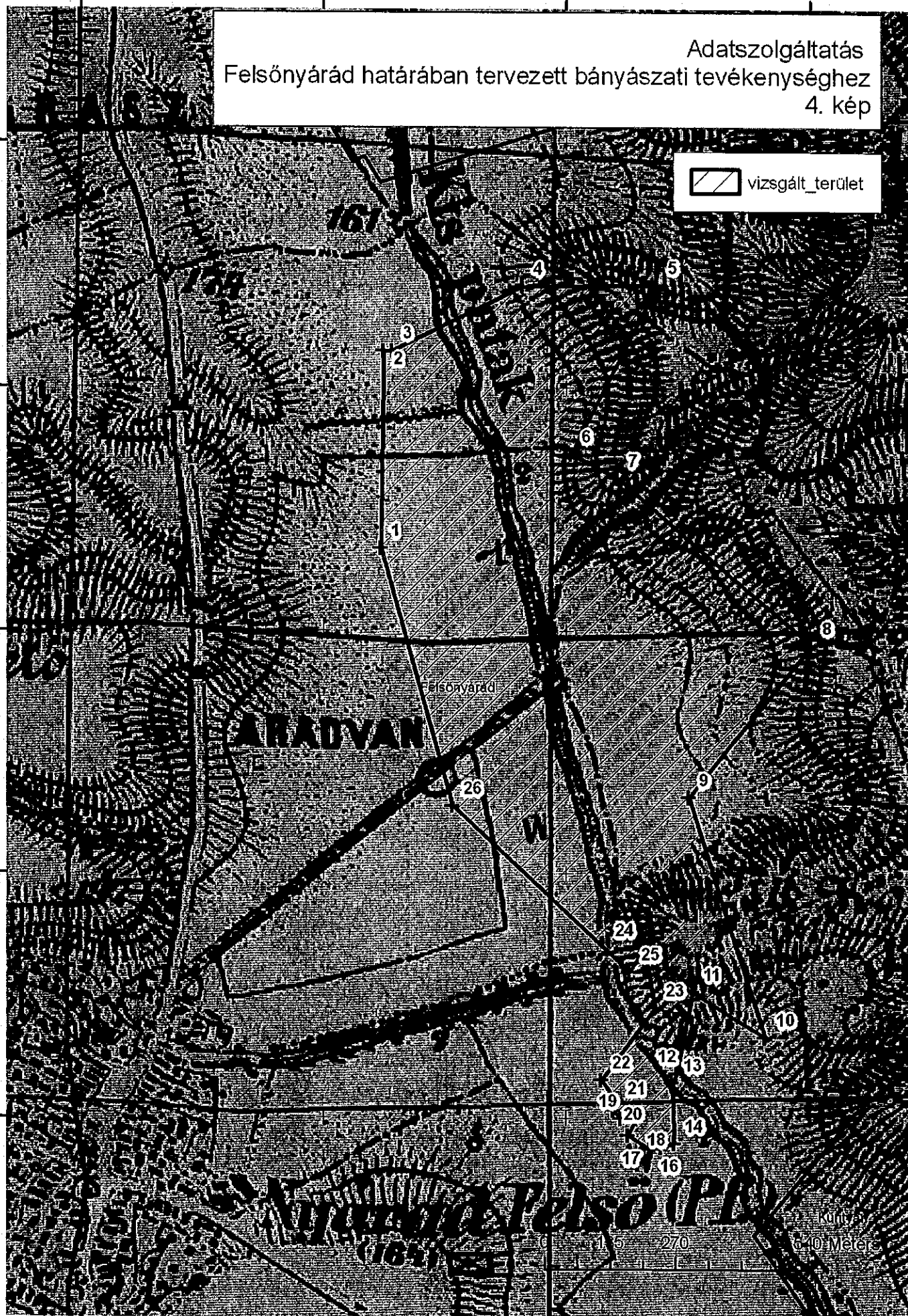
334000

333500

333500

333000

333000



765000

765500

766000

766500

765000

765500

766000

766500

Adatszolgáltatás  
Felsőnyárad határában tervezett bányászati tevékenységhez  
5. kép

 vizsgált\_terület

335000

335000

334500

334500

334000

334000

333500

333500

333000

333000



765000

765500

766000

766500

765000

Adatszolgáltatás  
Felsőnyárad határában tervezett bányászati tevékenységhez  
6. kép

 vizsgált\_terület

épületmaradványok?

© 2008 Tele Atlas  
© 2008 Cnes/Spot Image

765000

0 35 70 140 Meters

